

NASELJEVANJE IN PROSTORSKI RAZVOJ SLOVENSКИH NASELBIN V PUEBLU V KOLORADU

SETTLING AND SPATIAL DEVELOPMENT OF SLOVENE SETTLEMENTS IN THE CITY OF PUEBLO, COLORADO

Pueblo in southern Colorado represents one of the many cities in American West which owes its development to the development of railroads and roads and industries. Fast development of industry, especially after 1880 caused mass immigration, especially from Italy and Austria-Hungary. Number of inhabitants of Pueblo grew fast, from 3,217 in 1880 to 45,444 in 1910. The percentage of foreign born and their children in the city grew to 41.13% in 1910.

According to the U.S. census data of 1910 there lived in Pueblo approximately 2,400 immigrants and their children with Slovene mother tongue. Most of them were from Dolenjska, Bela krajina and Notranjska. They settled in southeastern part of the city, in Grove and Bessemer in the Ward 6. They represented in the Precinct 2 more than half of all population, in Precinct 3 more than one quarter of all population. In the beginning of the 20th century in Pueblo the largest Slovene settlement in the U.S. West developed. Slovenes are still present in Pueblo today.

»Americans« and older immigrants called Slovene immigrants »Bojons«. In the beginning of the 20th century it meant an offensive word; in the beginning of the 21st century it is used as a compliment when the others in Pueblo with this word describe inhabitants of Slovene ancestry as well as the other people from South Slavic lands.

Keywords: Slovene emigration, Immigrants, USA, Structure of population according to the mother tongue, Census of population, Bojons

Pueblo v južnem Koloradu je eno od mnogih mest na ameriškem zahodu, katerega razcvet sta spodbudila razvoj prometnega omrežja in industrije. Razvoj industrije je po letu 1880 izzval množično priseljevanje, zlasti iz Italije in Avstro-Ogrske. Število prebivalcev je hitro naraščalo, od 3.217 leta 1880 na 45.444 leta 1910. Delež zunaj ZDA rojenih priseljencev in njihovih potomcev v mestu se je do leta 1910 povzpел na 41,13 odstotka.

Po podatkih popisa je leta 1910 v Pueblu živelo okoli 2.400 priseljencev in njihovih potomcev s slovenskim maternim jezikom. Večina se jih je priselila iz Dolenjske, Bele krajine in Notranjske in se naselila v jugovzhodnem delu mesta, v Grovu in Bessemerju v šesti mestni četrti. Tam so v drugem precinctu (najnižji števeni enoti) sestavljali skoraj polovico vsega prebivalstva, v tretjem precinctu pa dobro četrtino. V Pueblu se je tako v začetku 20. stoletja razvila največja slovenska naselbina na ameriškem zahodu, v kateri se je prisotnost Slovencev obdržala vse do današnjih dni.

»Američani« in starejši priseljenci so slovenske priseljence imenovali »Bojons«. V začetku stoletja je ta izraz pomenil žaljivko, v 21. stoletju pa ga prebivalci drugih narodnosti v Pueblu uporabljajo kot kompliment, ko z njim označujejo prebivalce slovenskega porekla pa tudi drugih porekel prebivalstva, ki je izhajalo iz južnoslovanskih pokrajin.

Ključne besede: slovensko izseljenstvo, priseljenci, ZDA, struktura prebivalstva po maternem jeziku, popis prebivalstva, Bojoni

UVOD

Evropsko prebivalstvo se je v Ameriko selilo vse od njenega odkritja. Najintenzivnejšim procesom izseljevanja je mogoče slediti od industrijske revolucije oziroma od prehoda iz 18. v 19. stoletje. Prvi so se začeli v večjem številu izseljevati prebivalci iz industrijsko razvite Velike Britanije ter z irskega otoka, ki so jih prizadele številne lakote. Vse do zadnje četrtine 18. stoletja so se glavnem naseljevali v trinajstih kolonijah oziroma na območju med atlantsko obalo in gorovjem Alegen. Po vojni za neodvisnost ameriških kolonij, ki se je 2. septembra 1783 končala s pariškim mirom, se je ozemlje ZDA na zahodu razširilo do reke Misisipi. Začelo se je obdobje osvajanja "Divjega zahoda", ko so se 'meje' (*frontiers*) evropske poselitve pomikale vedno bolj v notranjost kontinenta. Do leta 1853 je vlada ZDA z odkupom ali v vojnah s staroselskim prebivalstvom združila vse ozemlje med atlantsko obalo na vzhodu in pacifiško na zahodu. V tem obdobju so se v večjem številu v ZDA priseljevali tudi prebivalci iz nemških dežel in Skandinavije (Olson 1994). S teh tako imenovanih "starih" območij izseljevanja se je v proces selitev v glavnem vključevalo le delavstvo.

Gradnja prve transkontinentalne železnice leta 1869 je močno pospešila kolonizacijo ameriškega zahoda. Razvoj prometne infrastrukture je kmalu spodbudil hitro rast mest na zahodu, ki so potrebovala na tisoče novih delavcev. Ker teh v ZDA ni bilo mogoče dobiti v zadostnem številu, so lastniki industrijskih obratov začeli vabiti nove priseljence iz Evrope. Po letu 1880 se je žarišče evropskega izseljevanja preko srednje Evrope oziroma dežel avstrijskega dela Avstro-Ogrske postopoma premikalo proti južni in vzhodni Evropi, v dežele ogrskega dela Avstro-Ogrske, Italijo, Španijo, Rusijo, Poljsko, itd. (Portes in Rumbaut 1991: 29–32). Med izseljenci z "novih" območij izseljevanja, med katera je sodilo tudi slovensko etnično ozemlje, je prevladovalo kmečko prebivalstvo.

Slovenci so se relativno zgodaj vključili v selitvena gibanja moderne dobe. Tako so v ZDA že ob popisu leta 1910 našeli 183.431 priseljencev in njihovih potomcev s slovenskim maternim jezikom (13th U.S. Census of Population 1910, 1913: 960–1052). V izseljevanje jih je poleg slabega gospodarskega in političnega položaja v domovini prisilil tudi visok naravni prirastek prebivalstva v fazi demografske tranzicije, ki je bil posledica izboljšanja življenjskih razmer v drugi polovici 19. stoletja.

Do leta 1910 se je okrog 6.000 Slovencev naselilo tudi v Koloradu. V glavnem so bili to kmetje z agrarno prenaseljenega slovenskega podeželja in prebivalci nekdanjih manjših fužinarskih ter železarskih krajev na Dolenjskem in Notranjskem, ki so v zadnjih dveh desetletjih 19. stoletja skoraj vsi propadli. K izseljevanju so precej pripomogli tudi članki o dobro plačanem delu v Koloradu v slovenskih

časopisih, ki so izhajali na slovenskem etničnem ozemlju.¹ Slovenski priseljenci so tako na prelomu iz 19. v 20. stoletje v Pueblu ustvarili najpomembnejšo slovensko naselbino na ameriškem Zahodu.

RAZVOJ PREBIVALSTVA V MESTU PUEBLO DO LETA 1910

Mesto Pueblo je bilo od konca ameriške državljanske vojne (1861–65) pravi magnet za priseljence. To potrjujejo že rezultati popisa prebivalstva iz leta 1870 glede na “državo rojstva zunaj ZDA rojenega priseljenega prebivalstva”. Čeprav je Pueblo takrat slovel le kot trgovsko središče, ki je nudilo oskrbo iskalcem zlata in srebra v Skalnem gorovju, so v mestu živeli 203 “belopolti” priseljenci, večinoma z britanskega otočja in iz Nemčije (West Dodds 1994: 43). Do leta 1880 je število prebivalcev naraslo na 3.217, Pueblo pa je bil že četrto največje mesto v Koloradu. Več prebivalcev so tedaj našli le v Denverju (35.629), Leadvillu (14.820) in Colorado Springsu (4.226) (Noel, Mahoney in Stevens 1993). Priseljenci oziroma osebe, rojene v tujini, so sestavljale več kot četrtnino vsega prebivalstva Puebla, skupaj z Afro-Američani (141) in 325 osebami, rojenimi v Novi Mehiki, ki so bili v glavnem potomci Mehičanov, pa kar 41,5 odstotka vsega prebivalstva (West Dodds 1994: 49).

Z gradnjo novih železniških prog je postal Pueblo pomembno prometno križišče. Ugodne prometne povezave in bogata rudna nahajališča v bližnji okolici in v Skalnem gorovju so spodbudili hiter razvoj industrije. Številne priseljence različnih narodnosti in jezikov z vsega sveta so privabljal zlasti velike železarne in jeklarne. Med temi je bila najbolj znana jeklarna Minnequa Steel Work, ki je bila v lasti Rockefellerjeve Colorado Fuel and Iron Co. (Fry 2000; Zaitz 1934: 136–137). Tudi premogovniki in rudniki železove rude v bližnji okolici so nudili številne možnosti za zaposlitev. Prebivalstvo v “zahodnem Pittsburghu”, kakor so Pueblo poimenovali zaradi razvitega železarstva, je hitro naraščalo in že leta 1900 je bil z 28.157 prebivalci drugo največje mesto v Koloradu. Število v tujini rojenih oseb se je od leta 1890 povečalo za skoraj šest in pol krat in so sestavljale skoraj petino prebivalstva mesta. Poleg “belopoltih” priseljencev iz tujine je leta 1900 v Pueblu živelo še 358 Afro-Američanov in 206 priseljencev iz Nove Mehike, v glavnem potomcev Mehičanov (Noel, Mahoney in Stevens 1993; West Dodds 1994: 50).

1 Prim. (1900) “Glas iz Amerike”. *Slovenski narod* 33(135) (15. junij): 1.

Tabela 1: Zunaj ZDA rojeni belopolti priseljeni prebivalci Puebla v letih 1870, 1880, 1885 in 1900

Država rojstva	Število oseb, rojenih zunaj ZDA			
	1870	1880	1885	1900
Anglija	21	124	314	466
Avstralija	-	-	-	7
Avstrija	1	7	25	1.282
Belgija	-	-	4	2
Brazilijska	-	-	1	-
Češka	1	-	39	46
Danska	1	7	18	73
Finska	-	-	8	13
Francija	5	27	56	71
Indija	-	-	2	-
Irska	38	202	634	518
Italija	-	5	120	761
Kanada	31	118	232	432
Kitajska	-	7	48	48
Kuba	-	1	-	-
Luksemburg	-	-	1	-
Mehika	10	33	25	28
Nemčija	62 ¹⁾	221 ²⁾	502 ³⁾	746
Nizozemska	-	1	4	11
Norveška	-	3	33	56
Ogrska	-	-	24	98
Perzija	-	-	1	-
Poljska	8	1	9	71
Rusija	3	17	6	59
Škotska	11	39	78	136
Španija	-	1	-	-
Švedska	1	28	135	478
Švica	10	6	24	54
Wales	-	19	94	100
Zahodna Indija	-	1	2	2
Azija	-	1	-	13
Sred. Amerika	-	-	-	5
Južna Amerika	-	-	-	3
Skupaj	203	869	2.439	5.579

Opomba: ¹⁾ Seštevek števila priseljencev iz Bavarske (15), Prusije (24), Hessna (5), Badna (5), Hannovra (4), Darmstadta (3), Würtenberga (5) in Saške (1); ²⁾ Seštevek števila priseljencev iz Bavarske (23), Prusije (116), Badna (29), Hannovra (2), Darmstadta (2), Würtenberga (13), Holsteina (2), Saške (2), Vestfalije (1), Hamburga (1), Kassla (1) in Nemčije (29); ³⁾ Seštevek števila priseljencev iz Nemčije (480), Prusije (20), Badna (1) in Bavarske (1).

Vir: West Dodds: They All Came to Pueblo ..., 43: 49-50.

Ob tem je treba omeniti, da je Statistični urad (*Bureau of the Census*) zbiral podatke o državi rojstva priseljencev, rojenih zunaj ZDA, že od srede 19. stoletja. Podatki o priseljenicah v Pueblu za leta 1870, 1880, 1885 in 1900 razkrivajo mnoge posebnosti. Da je Statistični urad za nemške priseljence kot državo rojstva do leta 1895 upošteval številne državne tvorbe (glej opombo pod Tabelo 1), ki so se združile v Nemčijo šele leta 1871, niti ni bilo tako presenetljivo (West Dodds 1994: 43, 49–50). Bolj zanimivo je bilo, da se je že od leta 1860 v ameriških statistikah kot "država" rojstva pojavljala Poljska, ki je bila do leta 1918 razdeljena med Nemčijo, Avstro-Ogrsko in Rusijo, od leta 1870 pa tudi Češka, ki je bila do leta 1918 del Avstro-Ogrske. Pri tem so Poljsko kot "državo" rojstva upoštevali le za tiste osebe iz Rusije, avstrijskega dela Avstro-Ogrske in Nemčije (oziroma Prusije), ki so znale govoriti poljsko. Podobno so tudi Češko kot "državo" rojstva upoštevali le za osebe, katerih materni jezik je bila češčina. To pa pomeni, da so Poljsko in Češko kot "državi" rojstva dejansko ugotavljali posredno, na podlagi maternega jezika priseljencev. Ameriški statistiki so ločevali tudi priseljence iz Avstrije in Ogrske. Avstrija se je kot "država" rojstva priseljencev v ameriški statistiki prvič pojavila leta 1850, Ogrska pa šele leta 1870 (Klemenčič 1987: 19). Podobnih izjem je bilo še nekaj. Tako se na primer med podatki za zunaj ZDA rojene priseljene prebivalce Puebla kot "država" rojstva navajajo nekatere kanadske province (na primer New Brunswick in Nova Škotska) ali pa otok Man, ki je bil v obdobju omenjenih popisov sestavni del Združenega kraljestva Velike Britanije in Irske (West Dodds 1994: 43, 49–50).

Ker iz podatkov za zunaj ZDA rojene priseljence ni bilo mogoče ugotoviti etničnega porekla tistih priseljencev in njihovih potomcev, ki jih niso mogli identificirati glede na državo rojstva (npr. Jude ali narode iz Avstro-Ogrske, Rusije, Nemčije, itd.), je bilo pri popisu leta 1910 dodano še vprašanje o maternem jeziku. Čeprav naj bi s tem vprašanjem poskušali natančneje ugotoviti številčno stanje neangleško govorečega prebivalstva (Anderson 1988: 124; Holt 1929: 54–61), je bilo to v popis uvrščeno šele naknadno. Po poročanju slovenskih časopisov, ki so izhajali v ZDA, so k temu pripomogli protesti priseljencev nekaterih slovanskih narodov, zlasti Čehov, Hrvatov, Slovencev in Slovakov, ki se niso hoteli popisati kot *Austrians* ('Avstrijci') oziroma *Hungarians* ('Madžari').²

Podatki popisa iz leta 1910 so razkrili, da se je število prebivalcev v Pueblu od leta 1900 povečalo za skoraj 17.000 – na več kot 45.000.³ Dobro petino, okrog 3.300

2 (1910) "Popis ljudstva po narodnosti." *Amerikanski Slovenec* 19(15) (18. marec): 1.

3 Za analizo podatkov popisa prebivalcev leta 1910 za okraj Pueblo (Pueblo County) so bili uporabljeni izvirni pramateriali oziroma popisnice na mikrofilmu: *13th Census 1910: Colorado. Vol. 34: Pueblo 1–216*. Photographed in Micro-Film Lab. Bureau of Census. March. #101; *13th Census 1910: Colorado. Vol. 35: Pueblo 1–185*. Photographed in Micro-Film Lab. Bureau of Census. March. #101; *13th Census 1910: Colorado. Vol. 36: Pueblo 1–173*. Photographed in Micro-Film Lab. Bureau of Census. March. #101.

oseb, so k hitri rasti prispevali tudi novi priseljenci iz Evrope, od koder je še vedno prihajalo devet desetih priseljencev. Priseljenci iz Evrope so ob popisu leta 1910 predstavljali 17,82 odstotka vsega prebivalstva v Pueblu, priseljenci iz neevropskih držav pa le 1,8 odstotka, oziroma 9,15 odstotka vseh oseb, ki so bile rojene zunaj ZDA. Omeniti pa je treba, da je bilo tudi med to desetino priseljencev precej pripadnikov evropskih narodov. V glavnem so se priselili iz nekdanjih kolonij, kot na primer Angleži in Francozi iz Kanade, Španci iz Mehike, itd.

Tabela 2: Spremembe v številu iz tujine priseljenega belopoltega prebivalstva v mestu Pueblo med letoma 1900 in 1910 glede na državo rojstva

Država rojstva	Rojeni zunaj ZDA		Spremembe 1900–1910	
	1900	1910	v štev.	v %
EVROPA	5.041	8.099	3.058	+60,66
Anglija	466	470	4	+0,86
Avstrija	1.328	2.408	1.080	+81,33
Belgija	2	4	2	+200,00
Bolgarija	--	10	10	--
Ciper	--	6	6	--
Črna gora	--	7	7	--
Danska	73	71	- 2	- 2,74
Finska	13	21	8	+61,53
Francija	71	67	- 4	- 5,63
Grčija	--	330	330	--
Irska	518	512	- 6	- 1,16
Italija	761	1.586	825	+108,41
Luksemburg	--	1	1	--
Nemčija	746	759	13	+1,74
Nizozemska	11	20	9	+81,81
Norveška	56	37	- 19	- 33,93
Ogrska	98	350	252	+257,14
Portugalska	--	1	1	--
Poljska	71	19	- 52	- 73,23
Romunija	--	7	7	--
Rusija	59	498	439	+744,07
Srbija	--	17	17	--
Škotska	136	152	16	+11,76
Španija	--	51	51	--
Švedska	478	448	- 30	- 6,28
Švica	54	52	- 2	- 3,71
Turčija	--	67	67	--
Wales	100	127	27	+27,00
Država neznana	--	1	1	--
AFRIKA	--	1	1	--
Država neznana	--	1	1	--
OCEANIJA	7	2	- 5	- 71,43
Avstralija	7	2	- 5	- 71,43
AZIJA	63	227	164	+260,31
Japonska	--	167	167	--
Kitajska	48	41	- 7	- 14,58
Saudova Arabija	--	5	5	--
Sirija	11	11	0	0,00
Transjordanija	--	3	3	--
Zahodna Indija	2	--	- 2	--
Država neznana	13	--	- 13	--
LAT. AMERIKA	36	203	167	+463,88
Brazilijska	--	1	1	--
Kuba	--	1	1	--
Mehika	28	201	173	+617,86
Srednja Amerika	5	--	- 5	--
Južna Amerika	3	--	- 3	--
SEV. AMERIKA	432	383	- 49	- 11,34
Kanada	432	383	- 49	--
Skupaj	5.579	8.915	3.336	+ 59,80

Vira: West Dodds, Joanne (1994) They All Came to Pueblo: A Social History. Virginia Beach: The Donning Company: 50; 13th Census 1910 – Colorado.

V obdobju 1900–1910 se je v Pueblu najbolj povečalo število priseljencev iz “Avstrije” (avstrijskega dela Avstro-Ogrske), Italije, Grčije, Ogrske (ogrskega dela Avstro-Ogrske) in Rusije oziroma s tako imenovanih “novih” območij izseljevanja v Evropi. Precej se je povečalo tudi število priseljenih iz Japonske in Mehike. Na drugi strani pa je priseljevanje v Pueblo s tako imenovanih “starih” območij izseljevanja v Evropi (Anglija, Irska, Nemčija, skandinavske dežele) skoraj zamrlo. Tako je leta 1910 živelo v mestu celo manj pripadnikov irske, norveške in švedske priseljenke skupnosti kot leta 1900. Prav tako se je v enakem obdobju znižalo tudi število priseljenih iz Kanade.

Ob takšnem trendu priseljevanja iz tujine niti ni presenetljivo, da je leta 1910 živelo v Pueblu že skoraj enkrat več priseljencev z “novih” območij izseljevanja v Evropi kot priseljencev s “starih” območij izseljevanja. Samo za primerjavo: ob popisu leta 1900 so priseljenci s “starih” območij izseljevanja za malenkost še presegali število priseljenih z “novih” območij.

Ob analizi podatkov popisa prebivalstva iz leta 1910 je treba opozoriti še na zanimivost, da je bila v izvirnih popisnih podatkih Makedonija zapisana kot država rojstva priseljencev z makedonskim maternim jezikom. Seveda makedonska državna tvorba tedaj ni obstajala. Makedonsko etnično ozemlje je bilo do balkanskih vojn (1912 in 1913) del turškega cesarstva, nato pa je bilo po umiku turškega cesarstva na ozko območje ob Bosporju in Dardanelah razdeljeno med tedanje neodvisne države Srbijo, Bolgarijo in Grčijo. Seveda so uradniki Statističnega urada pri poznejši objavi omenjenih podatkov upoštevali za osebe, ki so ob popisu navedle za svoj materni jezik makedonščino, kot državo rojstva “Turčijo”.

STRUKTURA PREBIVALSTVA PO MATERNEM JEZIKU V MESTU PUEBLO LETA 1910

Zaradi množičnega priseljevanja, zlasti iz Evrope, kažejo podatki popisa iz leta 1910 za mesto Pueblo zelo raznoliko strukturo prebivalstva glede na materni jezik in državo rojstva. Priseljenci, ki so v času popisa leta 1910 živeli v Pueblu, so se priselili iz 39 držav z vseh celin. Ker so se iz nekaterih evropskih večnacionalnih držav (zlasti iz Avstro-Ogrske in Rusije pa tudi Nemčije) množično izseljevali pripadniki manjšinskih narodov in narodnih manjšin, ni presenetljivo, da so prebivalci Puebla ob ljudskem štetju leta 1910 v rubriki “materni jezik” navedli 45 različnih jezikov: med njimi sta bila tudi “slovenski” in “kranjski”. Ob tem so tako “zaznali” nekatere druge (jezikovne) skupine priseljenega prebivalstva, in sicer pripadnike narodov, ki v začetku 20. stoletja niso imeli lastnih nacionalnih držav in jih vprašanje po državi rojstva ne bi razkrilo.

Tabela 3: Prebivalstvo okraja Pueblo leta 1910 glede na materni jezik in državo rojstva

Materni jezik	Država rojstva	G1	G2	G1+G2		Skupaj	
				Število	%	Število	%
ANGLEŠKI	Anglija	470	1013	1483	3,26	3.905	8,59
	Avstralija	2	1	3	0,01		
	Irska	267	890	1.157	2,54		
	Kanada	349	491	840	1,85		
	Škotska	93	211	304	0,67		
	Wales	30	88	118	0,26		
ARABSKI	Saud. Arabija	5	-	5	0,01	10	0,02
	Transjordanija	3	2	5	0,01		
ARMENSKI	Rusija	8	-	8	0,02	8	0,02
AVSTRIJSKI	Avstrija	35	45	80	0,18	80	0,18
BELORUSKI	Rusija	34	-	34	0,07	34	0,07
BOLGARSKI	Bolgarija	10	4	14	0,03	14	0,03
CIPRSKI	Ciper	6	1	7	0,02	7	0,02
ČEŠKI	Avstrija	55	48	103	0,23	104	0,23
	Nemčija	-	1	1	0,00		
ČRNOGORSKI	Črna gora	5	-	5	0,01	5	0,01
DALMATINSKI	Avstrija	67	5	72	0,16	72	0,16
DANSKI	Danska	71	57	128	0,28	132	0,29
	Nemčija	2	2	4	0,01		
FINSKI	Finska	13	10	23	0,05	42	0,09
	Rusija	19	-	19	0,04		
FRANCOSKI	Afrika	1	-	1	0,00	324	0,71
	Belgija	2	2	4	0,01		
	Francija	67	144	211	0,47		
	Kanada	34	49	83	0,18		
	Luksemburg	1	-	1	0,00		
	Nemčija	1	1	2	0,00		
	Švica	10	12	22	0,05		
GELSKI	Škotska	5	6	11	0,02	11	0,02
GRŠKI	Grčija	330	1	331	0,73	369	0,81
	Turčija	38	-	38	0,08		
HEBREJSKI	Rusija	6	-	6	0,01	6	0,01
HOLANDSKI	Belgija	1	-	1	0,00	56	0,12
	Nizozemska	20	35	55	0,12		
HRVAŠKI	Avstrija	247	78	325	0,72	402	0,89
	Ogrska	54	23	77	0,17		
IRSKI	Irska	245	668	913	2,01	913	2,01
ITALIJANSKI	Avstrija	4	2	6	0,01	2.683	5,90
	Brazilija	1	-	1	0,00		
	Italija	1.586	1089	2.675	5,89		
	Švica	1	-	1	0,00		
JAPONSKI	Japonska	167	3	170	0,38	170	0,38
KITAJSKI	Kitajska	41	-	41	0,09	41	0,09
KRANJSKI	Avstrija	7	15	22	0,05	22	0,05
LITAVSKI	Nemčija	2	4	6	0,01	10	0,02
	Rusija	2	2	4	0,01		
MADŽARSKI	Avstrija	17	17	34	0,07	183	0,40
	Ogrska	89	60	149	0,33		
MAKEDONSKI	Makedonija	29	-	29	0,06	29	0,06
MALORUSKI	Avstrija	2	-	2	0,00	21	0,04
	Rusija	16	3	19	0,04		
MORAVSKI	Avstrija	2	8	10	0,02	10	0,02
	Avstrija	133	102	235	0,52		
NEMŠKI	Nemčija	737	1.671	2.408	5,30	2.949	6,49
	Nizozemska	-	1	1	0,00		
	Ogrska	22	12	34	0,07		
	Romunija	2	4	6	0,01		
	Rusija	85	68	153	0,34		
	Švica	41	71	112	0,25		
	Avstrija	133	102	235	0,52		

NORVEŠKI	Norveška	37	51	88	0,20	88	0,20
POLJSKI	Avstrija	59	17	76	0,17	256	0,56
	Nemčija	16	16	32	0,07		
	Poljska	19	5	24	0,05		
	Rusija	88	36	124	0,27		
PORTUGALSKI	Portugalska	1	-	1	0,00	1	0,00
ROMUNSKI	Romunija	5	11	16	0,04	16	0,04
RUSKI	Avstrija	3	5	8	0,02	106	0,23
	Finska	1	3	4	0,01		
	Rusija	78	16	94	0,20		
SIRIJSKI	Sirija	11	2	13	0,03	13	0,03
SLOVAŠKI	Avstrija	368	369	737	1,63	807	1,78
	Ogrska	42	27	69	0,15		
	Rusija	1	-	1	0,00		
SLOVENSKI	Avstrija	1.302	1.062	2.364	5,20	2.388	5,25
	Ogrska	6	18	24	0,05		
SRBSKI	Avstrija	103	12	115	0,26	298	0,66
	Črna gora	2	-	2	0,00		
	Ogrska	137	27	164	0,36		
	Srbija	17	-	17	0,04		
ŠKOTSKI	Škotska	54	139	193	0,43	193	0,43
ŠPANSKI	Kuba	1	1	2	0,00	352	0,78
	Mehika	201	89	290	0,65		
	Portugalska		1	1	0,00		
	Španija	51	8	59	0,13		
ŠVEDSKI	Finska	7	7	14	0,03	997	2,19
	Švedska	448	535	983	2,16		
VALIŽANSKI	Wales	97	200	297	0,66	297	0,66
VALONSKI	Belgija	1	2	3	0,01	3	0,01
YIDDISH	Avstrija	4	-	4	0,01	253	0,56
	Nemčija	1	5	6	0,01		
	Rusija	161	82	243	0,54		
Neznano	Evropa	1	9	10	0,02	10	0,02
Priseljenci - Skupaj		8.915	9.775	18.690	41,13		
"AMERIŠKI"	ZDA			26.354	57,99		
	Neznano			400	0,88		
S k u p a j				45.444	100,0		

Opomba: G-1 = prva generacija (priseljenci); G-2 = druga generacija (potomci priseljencev).
Vir: 13th Census 1910 - Colorado.

Na podlagi analize podatkov po maternem jeziku iz leta 1910 je mogoče ugotoviti, da so se iz Evrope v Pueblo najpogosteje priseljevali prebivalci z angleškim in irskim maternim jezikom iz Anglije in Irske, čeprav tega – zlasti za irsko skupnost – iz podatkov o maternem jeziku in državi rojstva ni mogoče jasno ugotoviti. Glavni vzrok je dejstvo, da so ob popisu leta 1910 popisovali materni jezik le za popisano osebo in njene starše. Glede na splošna zgodovinska dejstva pa je treba upoštevati, da velik delež "Američanov" predstavljajo ravno potomci (tretja, četrta pa tudi preostale generacije) prebivalcev z angleškim ter irskim maternim jezikom, katerih predniki so se v ZDA priselili iz Anglije in Irske. To je mogoče na podlagi analize izvirnih podatkov popisa 1910 sklepati tudi iz priimkov. Podobna ugotovitev velja tudi za škotsko in valižansko priseljenjsko skupnost.

V Pueblu je bila precej številčna tudi nemška priseljska skupnost, katere pripadniki so se v ZDA priselili iz sedmih tedanjih evropskih držav: "Avstrije" (avstrijskega dela Avstro-Ogrske), Nemčije, Nizozemske, "Ogrske" (ogrskega dela Avstro-Ogrske), Romunije, Rusije in Švice. Poleg navedenih so bile številčno močne še italijanska, slovenska, švedska ter slovaška izseljska skupnost.

Zanimivi so še podatki o francoski izseljski skupnosti, in sicer ne toliko zaradi števila njenih pripadnikov kot zaradi dejstva, da so se njeni pripadniki v Pueblo priselili iz sedmih različnih držav (Francije, Belgije, Kanade, Luksemburga, Nemčije, Švice in ene od afriških držav; v izvirnih popisnih podatkih je kot država rojstva zapisano "Afrika").

Pri analizi podatkov popisa prebivalstva po maternem jeziku in državi rojstva iz leta 1910 se postavlja tudi vprašanje natančnosti popisa. Pomisleke vzbujajo podatki, ki so bili obdelani na podlagi izvirnih popisnic z mikrofilma. Med temi je treba navesti zlasti podatke za priseljence iz Irske. Ti se delijo na prebivalce z irskim in prebivalce z angleškim maternim jezikom. Pri analizi podatkov je bilo mogoče opaziti, da so nekateri posamezni popisovalci ločevali med obema skupinama in priseljence iz Irske vpisovali v obe jezikovni skupini. Nekateri popisovalci pa so te priseljence vpisovali samo v kategorijo z angleškim ali v kategorijo z irskim maternim jezikom, medtem ko je ostala druga kategorija popolnoma prazna. Podobno velja tudi za priseljence iz Škotske. Omenjene nepravilnosti v popisu so bile rezultat neznanja popisovalcev.

Precej nenatančnosti je bilo mogoče ugotoviti tudi pri priseljencih s slovenskim maternim jezikom. Med njimi jih je bilo nekaj desetih vpisanih kot "Avstrijci", katerih materni jezik naj bi bil "avstrijski", ali kot "Avstrijci" z "nemškim" maternim jezikom, pri marsikaterem pa je bil priimek tipično slovenski (Kočevar, Plut, Perko, Simončič, itd.). V takšnem primeru so bili ti prebivalci v naši analizi podatkov šteti kot "Slovenci".

Zanimivo je tudi, da je kar nekaj slovenskih priseljenцев navedlo, da je njihov materni jezik 'kranjski' (*Carniolian*). V izvirnih podatkih je bilo takšnih sprva veliko, saj so v popisni knjigi cele strani "Kranjcev". Vendar pa so pozneje popisovalci navedbo "kranjski" prečrtali in kot njihov materni jezik zapisali "slovenščino". To kaže, da je bila ob koncu 19. stoletja regionalna zavest pri Slovencih še vedno zelo močna in so se mnogi še vedno identificirali kot Kranjci, Štajerci, Dolenjci, itd., in ne kot Slovenci.

Seveda pa se pri tem postavlja vprašanje, zakaj je popisovalec spremenil "kranjski" materni jezik v "slovenskega". Ali je to storil po posredovanju katerega od slovenskih priseljenцев ali morda po posredovanju katere od organizacij slovenskih izseljenцев? Da je navedbo o maternem jeziku spremenil popisovalec, po

pregledu izvirnih podatkov popisa ni dvoma, saj je bil rokopis popravka enak kot pri prvi navedbi.

Podatki o številu prebivalstva po maternem jeziku in glede na državo rojstva za leto 1910, ki so podani le za pripadnike prve in druge generacije, torej za priseljence, rojene zunaj ZDA in njihove potomce, razkrivajo, da sta navedeni skupini prebivalcev skupaj sestavljali 41,13 odstotka prebivalstva mesta Pueblo. V mestu je tedaj živelo 8.915 priseljencev in 9.775 otrok priseljencev, največ v jugovzhodnem delu mesta v bližini jeklarn in topilnic, kjer so v šesti mestni četrti sestavljali več kot tri četrtine skupnega števila prebivalstva – v tamkajšnjem drugem precinctu celo 97 odstotkov vsega prebivalstva. V drugem in tretjem precinctu v šesti mestni četrti je živela tudi večina slovenskih priseljencev (oseb s slovenskim maternim jezikom).

Poleg priseljencev in njihovih potomcev so ob popisu leta 1910 v Pueblu našteali še 26.354 “Američanov”, to je prebivalcev, za katere iz podatkov popisa ni bilo več mogoče ugotoviti, iz katere države so izhajali njihovi predniki, saj so bili že njihovi starši rojeni v ZDA, njihov jezik pa je bil angleški.⁴ Od teh je bilo kar 23.356 “Američanov” priseljenih iz drugih zveznih držav, le nekaj manj kot 3.000 pa jih je bilo rojenih v Koloradu.

Prebivalci, ki so bili rojeni v ZDA zunaj Kolorada, so se v Pueblo priselili iz vseh ameriških zveznih držav. Največ se jih je priselilo s srednjega severozahoda (Iowa, Kansas, Missouri, itd.), srednjega severovzhoda (Illinois, Indiana, Ohio, itd.) ter iz regije Srednji Atlantik (New York, Pensilvanija). Malo pa je bilo priseljenih “Američanov” iz Nove Anglije in tedaj še redko poseljenih zveznih držav v gorski in pacifiški regiji.

Priseljeni iz drugih zveznih držav ZDA so sestavljali več kot polovico prebivalstva Puebla. To še enkrat potrjuje, kako velika je bila gospodarska moč Puebla, ki je na prelomu iz 19. v 20. stoletje privabljal vedno nove in nove priseljence od blizu in daleč.

NASELITEV SLOVENCEV V PUEBLU

Kdaj so se prvi slovenski priseljenci naselili v Pueblu in okolici, ni natančno znano. O tem obstaja več različnih zapisov. Jurij Trunk je v svoji knjigi *Amerika in Amerikanci* navedel, da mu je pater Ciril Zupan, ki je bil v letih 1894–1939 župnik v slovenski katoliški župniji Marije Pomagaj v Pueblu, pisal:

4 13th Census 1910: Colorado. Vols. 34, 35 in 36.

Leta 1885 je bilo tukaj [v Pueblu] le 5 Slovencev. Med prvimi naseljenci so bili Matija Grahek iz Črnomlja, Janez Rus iz Strug, Ulrik Papež iz Ambrusa ter Juri Plut in Janez Stravs; zadnja dva sta bila neoženjena. Leta 1891 sem jih našel, ko sem jih [Slovence iz Puebla] prišel prvič obiskat iz Minnesote, približno 300 in drugo leto, ko so dne 19. sušca [marca 1892] ustanovili društvo Sv. Jožefa, pa jih je bilo kakih 100 več; leta 1894 sem se naselbine stalno prijel in tedaj sem jih naštel 800. Izprva so bili zaposleni skoraj vsi v rudotopilnicah in jeklarni. Kmalu pa so rojaki začeli s trgovinami, ki so se razvile v močno trgovino; zdaj imajo naši rojaki vsakovrstne trgovine. Dobro število jih dela pri železnicah in kakih 100 v klavnici ... (Trunk 1912: 472).

Le malo se razlikujejo navedbe v spominski knjigi, ki je izšla ob tridesetletnici Kranjsko slovenske katoliške jednote. Zapisano je, da naj bi se prvi Slovenci v Pueblu stalno naselili med letoma 1880 in 1885, in sicer: Janez Russ – Oplotar iz Strug pri Dobrepolju, Ulrik Papež iz Ambrusa ter Matija Grahek, Jakob Jerman in Jurij Plut iz Črnomlja (*Jubilejna spominska knjiga ...* 1924: 88).

Pri tem se samo po sebi zastavlja vprašanje, ali so bile omenjene osebe v resnici prvi slovenski priseljenci v Pueblu. Iz popisne rubrike Leto priselitve v Združene države v obrazcu popisa prebivalstva za leto 1910 je mogoče razbrati, da se je nekaj Slovencev v ZDA priselilo že pred letom 1885. In marsikateri se je verjetno takoj naselil v Pueblu. Iz omenjenih podatkov je mogoče tudi ugotoviti, da se je intenzivnejše priseljevanje Slovencev začelo šele po letu 1885 in da je od leta 1890 potekalo relativno enakomerno ter bilo v glavnem odvisno le od spreminjanja splošnih gospodarskih razmer.

Tabela 4: Leto priselitve slovenskih priseljencev v ZDA, ki so ob popisu prebivalstva iz leta 1910 živeli v mestu Pueblo

Obdobje priselitve	Moški	Ženske	Skupaj
Pred 1879	4	2	6
1880–1884	19	7	26
1885–1889	64	22	86
1890–1894	137	64	201
1895–1899	144	75	219
1900–1904	274	131	405
1905–1909	281	112	393
Do IV. 1910	25	7	32
Neznano	20	26	46
Skupaj	968	446	1.414

Da so se Slovenci naselili v Pueblu že pred letom 1885, je bil prepričan tudi Frank Pechnik, eden od Slovencev iz Puebla, ki je ob koncu petdesetih let 20. stoletja zapisal: "... Tukajšnja jeklarno so začeli graditi že leta 1880 ... Ni dvoma, da je bilo tu nekaj Slovencev že leta 1880, kajti leta 1885 jih že najdemo v Leadvillu, ki je 165 milj zahodno od Puebla ..." (Pechnik 1959: 196).

Na začetku se je največ slovenskih priseljencev naselilo v Grovu, v delu mesta, ki ga je na severu in vzhodu omejevala stara struga reke Arkansas, na zahodu železniška proga družbe Denver & Rio Grande, na jugu pa livarna Colorado Smelting Co. Po pripovedovanju starejših slovenskih priseljencev naj bi zemljo v Grovu "... pokupil rojak Joe Igan in jo potem v stavbiščih razprodal Slovencem ..." (Zaitz 1934: 138). Tako je le nekaj sto metrov jugozahodno od mestnega središča zraslo naselje slovenskih priseljencev. Ob ulici Santa Fe se je slovenska naselbina širila naprej proti jugu. Južno od že omenjene livarne Colorado Smelting Co. se je na Bessemerju, med avenijo East Mesa na severu in avenijo East Northern na jugu, razvila še ena slovenska naselbina, ki so jo "Američani" in starejši priseljenci imenovali "Bojontown".

KDO SO "BOJONI"?

Večina ljudi, ki obišče Pueblo in se zanima za njegovo zgodovino, je presenečena, ko sliši, da tod živijo "Bojoni". Gre za posebnost Puebla, s katero so označevali prebivalce slovenskega porekla. Izraz "Bojon" v slovenščini ni znan, temveč gre za jezikovno posebnost skupine ljudi (sleng). V drugih slovenskih naselbinah v ZDA izraz "Bojon" ni (bil) znan. So pa poseben izraz za označevanje Slovencev uporabljali še v Clevelandu v Ohiju in Chicagu v Illionisu - 'Bohunk' (*the Bohunks*). Občasno so ta izraz uporabljali tudi širše za vse priseljence slovanskega porekla. "Bohunke" je kot Slovence v svojem delu obravnaval tudi Louis Adamič (Adamič 1928).

Obstaja več razlag o izvoru izraza "Bojon". John J. Kogovsek je tako zapisal:

Pred približno sto leti so mnogi Slovenci, Hrvati in Srbi zapustili habsburško monarhijo in se naselili v Ameriki. Najprej so z vlakom potovali iz Ljubljane do Pariza in nato ta iz Pariza v New York z ladjo [sic!]. Ko so čakali na ladjo v Le Havru, so ti Slovenci pogosto prisluškovali Parižanom [!?], kako so na prefinjen način delili pripombe glede teh nenavadnih izseljencev: *Quels beaux gens!* ('Kakšni čedni ljudje!'). Kmalu za tem so ti čedni ljudje prispeli na Ellis Island, kjer so bili vprašani po svoji nacionalnosti. Namesto pojasnila, da so podložniki Njegove kraljeve vladarske visokosti Franca Jožefa, cesarja Avstrije in kralja Ogrske, so ti sijajni pragmatiki izkoristili več svoboščin, ki so jih začeli takoj spoštovati, in raje ponižno sprejeli prikladnejši francoski izraz "beaux gens". Priseljenski uradniki, ki se niso menili za tuje

jezike, kot se na žalost mnogi Američani ne menijo še danes, so v njihove priseljske dokumente napačno zapisalo njihovo narodnost, "Bojon" ...⁵

Podobno razlago izraza "Bojon" je podala tudi knjižničarka in ljubiteljska zgodovinarica iz Puebla, Joanne West Dodds:

Mnogi Slovenci, Hrvati in Srbi so z vlakom potovali do Pariza in nato z ladjo do New Yorka. V pristanišču v Le Havreu so pogosto slišali opazke Parižanov *Quels beaux gens* oziroma 'kakšni čedni ljudje'. Ko so priseljenci prispeli na Ellis Island, kjer so jih povprašali po njihovi narodnosti, so se, namesto da bi se označili kot podložniki Franca Jožefa, raje poimenovali kot *beaux gens*, priseljski uradniki pa so besedno zvezo prevedli v "Bojons" (West Dodds 1994: 53).

Doddsova je navedla še eno možnost glede poimenovanja "Bojon":

Mnogim Slovencem je bilo ime John [Jože]. Ko so prispeli v Pueblo, so se oblekli v najboljšo obleko, ko so se šli pogajat za delo v jeklarni. Mnogo teh mož si je zavezalo tudi 'kravato' (ang.: *bow tie*). Ti dve značilnosti – ime John in kravata – naj bi privedle do nove skovanke, s katero so opisovali te nove delavce kot "Bojons" (West Dodds 1994: 53).

Od kod izvira beseda oziroma kdo jo je izumil, verjetno ne bo nikoli znano. Dejstvo pa je, da izraza "Bojon", ki bi označeval kakršnokoli "raso ali narodnost" priseljencev, v uradnih ameriških priseljskih statistikah ni mogoče zaslediti. Pa tudi vsi prebivalci Puebla, ki se označujejo kot "Bojoni", se v Pueblo niso priselili preko Francije.

V obdobju priseljevanja Slovencev ter v poznejših desetletjih, ko je bilo v Pueblu mnogo Slovencev zaposlenih v livarnah in jeklarni, je izraz "Bojon" pomenil žaljivko. Podobne žaljivke so v preteklosti prebivalci Puebla uporabljali še za nekatere druge narodnosti, na primer "Wap" (*Without papers*; slo.: 'brez dokumentov') za Italijane ali "Wetbacks"⁶ za Mehičane, itd.

V 21. stoletju je izraz "Bojon" dobil nov pomen. Prebivalci drugih narodnosti v Pueblu ga uporabljajo kot kompliment, ko z njim označujejo prebivalce slovenskega porekla. Tako je bil avtor teh vrstic zelo presenečen, ko mu je tajnica oddelka za družboslovne predmete na Colorado State University v Pueblu leta 2008 s ponosom poudarila: "I am a Bojon!" Pozneje je isti ugotovil, da je zgodba o slovanskem oziroma večinoma slovenskem prebivalstvu Puebla, ki naj bi se sami identificirali

5 John J. Kogovsek, "Etymology of 'Bojon' is Proud", izrezek iz *Fraternal Voice*, osebni arhiv Charlesa J. Keena, Pueblo, CO. – Med pisanjem prispevka (leta 2008) je bil John J. Kogovsek predsednik uprave WSA Fraternal Life, ki je naslednica Zapadno slovanske zveze.

6 Z izrazom "Wetback" so označevali mehiške poljske delavce, ki so se v ZDA priselili nelegalno.

kot "Bojoni", zelo razširjena. Ob tem jih je v Pueblu samem v pogovorih s tamkajšnjimi voditelji slovenske skupnosti na koncu vendarle uspel prepričati, da je izraz "Bojon" nekaj izmišljenega in naj bi se tako tamkajšnje prebivalstvo identificiralo kot slovenski Američani.

SLOVENCİ V PUEBLU

Navedbe patra Zupana v pismu Juriju Trunku potrjujejo, da se je Pueblo hitro razvijal in da je ta razvoj privabljal številne Slovence. Največ Slovencev naj bi po trditvah Franka Zaitza v Pueblu živelo leta 1907 – okrog 3.500. V naslednjih treh letih se je veliko ljudi preselilo, saj so zaradi gospodarske krize zaprli več topilnic. Delavci, ki so ostali brez dela, so si poiskali zaposlitev v rudnikih in topilnicah v drugih mestih ZDA, okrog 300 ljudi pa naj bi se vrnilo v domovino (Zaitz 1934: 136). Zaitzeve navedbe o množičnem izseljevanju Slovencev iz Puebla po letu 1907 držijo, saj se je do popisa leta 1910 število Slovencev zmanjšalo za več kot 1.100. Če upoštevamo, da se je v letih 1907, 1908 in 1909 v Pueblo priselilo okrog 260 Slovencev in da se je v istem obdobju rodilo slovenskim staršem okrog 440 otrok, pa je mogoče trditi, da se je v obdobju 1907–1910 iz Puebla izselilo okoli 1.700 Slovencev. Tako naj bi po podatkih ljudskega štetja iz leta 1910 živelo v Pueblu "le še" 2.410 Slovencev oziroma 5,3 odstotka od 45.444 prebivalcev mesta.⁷

V resnici je bilo Slovencev nekaj več: vsaj 2.534. Vzrok za višje število je treba iskati v dejstvu, da so nekateri – kot je bilo že omenjeno – navedli za svoj materni jezik "avstrijski" ali "nemški". Če je bil pri takšnih priseljencih priimek tipično slovenski, kot na primer Kočever (Kochevar), Plut, Perko, Križman (Krizman), Zagajšek (Zagaisek, Zagaishkek), Simončič (Simoncich), itd., so bili ti prebivalci v analizi podatkov upoštevani kot "Slovenci".

Ob tem pa se zastavlja še vprašanje, ali so popisovalci ločevali med "slovenskim" in "slovaškim" maternim jezikom. Problematičen v tem primeru je zlasti priimek Novak, ki je pogost tako med Slovenci kot med Slovaki. Podobno vprašanje se zastavlja tudi pri priimkih, ki se končajo na *-ič*. Te oblike priimkov so pogoste zlasti pri slovenskih priseljencih iz Bele krajine, katerih delež med slovenskimi priseljenci je bil precej visok. Za koliko "Slovencev" so popisovalci zapisali hrvaški materni jezik in za koliko Hrvatov slovenskega, ne bo mogoče nikoli izvedeti. Kljub temu pa lahko trdimo tudi na podlagi drugih podatkov – še zlasti podatkov župnije Marije Pomagaj – da ti podatki prikazujejo dokaj realno stanje.

Pri raziskovanju položaja slovenskih izseljenskih skupnosti po svetu se vedno znova zastavlja vprašanje, iz katerih krajev/regij na slovenskem etničnem ozemlju

7 13th Census 1910 – Colorado. Vols. 34, 35 in 36.

so se Slovenci priselili? Delni odgovor na zastavljeno vprašanje za slovensko izseljensko skupnost v Pueblu razkrivajo podatki v rubriki 'Kraj rojstva' (*Place of Birth*) v 'knjigi pogrebov' (*Record of Interments*)⁸ slovenske etnične župnije Marije Pomagaj v Pueblu. Ti podatki razkrivajo, da so bili člani župnije tudi nekateri, ki niso bili slovenskega (ali hrvaškega) porekla. Zlasti župnika Ciril (Cyril) Zupan in Anton (Anthony) Roitz sta v rubriki Kraj rojstva natančno vodila podatke, čeprav sta namesto kraja rojstva velikokrat zapisala ime župnije, iz katere so se Slovenci priselili v Pueblo. Od septembra 1943, ko je župnijo prevzel Daniel Gnidica, so ti podatki precej manj natančni, saj je bil Gnidica rojen v ZDA in ni poznal slovenskih krajev. Zato so imena krajev oziroma župnij pogosto zapisana napačno, mnogokrat pa je bila v rubriki kraj rojstva zapisana država rojstva. Od začetka 70. let 20. stoletja, ko je župnijo prevzel Claude Roberts, so kraji rojstva navedeni le še izjemoma. Večinoma je zabeležena le država rojstva.

Kljub omenjenim dejstvom pa podatki o kraju rojstva iz knjige umrlih vendarle omogočajo splošno predstavo o krajevnem/regionalnem/državnem izvoru priseljencev, članov župnije Marije Pomagaj. Analiza župnijskih virov je pokazala, da so vsaj tri četrtine župljanov sestavljali pripadniki slovenske izseljenske skupnosti; od tega je okoli 40 odstotkov priseljencev s slovenskega etničnega ozemlja, drugi pa so bili njihovi potomci, rojeni v Pueblu ali drugih krajih v Koloradu, ali pa so se v Pueblo priselili iz drugih ameriških zveznih držav. Tudi med njimi najdemo pripadnike slovenske etnične skupnosti tretje in četrte generacije. Večina drugih članov župnije so bili hrvaški priseljenci in njihovi potomci. Majhen delež članov župnije pa so predstavljali pripadniki drugih priseljenjskih skupnosti.

Podatki v 'knjigi pogrebov' (*Record of Interments*) še razkrivajo, da je bila skoraj polovica umrlih članov župnije rojenih v Pueblu. Ta visoki delež gre na račun visoke umrljivosti otrok, pripadnikov slovenske (in hrvaške) priseljenjske skupnosti v obdobju do konca prve svetovne vojne. Višji delež umrlih starejših članov župnije se je pojavil šele po letu 1945.

8 *Record of Interments, St. Mary Parish, Pueblo, Colorado, 1894–*. Published with the Approbation of His Eminence Cardinal Gibbons. Pueblo: St. Mary Parish, 1894–.

Tabela 5: Umrli člani župnije Marija Pomagaj v Pueblu v obdobju 1894–1998 glede na kraj/regijo/državo rojstva zunaj slovenskega etničnega ozemlja

Kraj / Regija / Država rojstva	Število						Skupaj
	Pred 1914	1914– 1918	1919– 1929	1930– 1940	1941– 1945	Po 1945	
Jugoslavija – kraj rojstva neznan*	–	–	4	18	30	436	488
Hrvaška	48	35	23	27	12	19	164
Bosna	–	–	1	–	–	–	1
Črna gora	1	–	–	–	–	–	1
Druge evropske države	72	9	11	7	5	65	168
Pueblo	669	184	141	70	27	743	1.834
Drugi kraji v Koloradu	16	4	14	8	8	91	141
ZDA (brez Kolorada)	12	2	3	3	4	69	93
Latinska Amerika	–	–	–	–	–	18	18
Neznano	2	2	3	11	1	70	89
Skupaj	820	236	200	144	87	1.511	2.997

Opomba: * Analiza podatkov je pokazala, da je bilo približno tri četrtine umrlih oseb, pri katerih je bila v rubriki Kraj rojstva zabeležena Jugoslavija, rojenih v jugoslovanski Sloveniji.

Vir: *Record of Interments, St. Mary Parish, Pueblo, Colorado, 1894–*. Published with the Approbation of His Eminence Cardinal Gibbons. Pueblo: St. Mary Parish, 1894–.

Iz rubrike 'Kraj rojstva' (*Place of Birth*) v knjigi pogrebov župnije Marije Pomagaj v Pueblu je razvidno, da je bila večina priseljencev, ki so se priselili s slovenskega etničnega ozemlja, iz južnega dela dežele Kranjske – iz Dolenjske in Bele krajine. Šlo je za agrarno pokrajino z visokim deležem kmečkega prebivalstva in malo rodovitne zemlje, saj leži večina Dolenjske in Bele krajine na kraških območjih. Zato so si ti prebivalci iskali dodatni zaslužek zlasti v obrti in prevozništvu. Od srede 19. stoletja so se zaradi razvoja industrije in gradnje železniških prog na slovenskem etničnem ozemlju začeli dohodki iz neagrarnih dejavnosti hitro zmanjševati. Izguba dodatnih virov zaslužka je najbolj prizadela prebivalce Dolenjske in Bele krajine. Majhne kmetije, ki so jih bremenili tudi visoki davki, so vedno težje nudile osnovo za preživetje velikih družin (mnoge so imele tudi več kot 10 otrok). Že tako slab gospodarski položaj so oteževale še naravne nesreče, kot so bile na primer poplave na Dolenjskem in Notranjskem leta 1890, zaradi katerih je lakoto utrpelo okoli 40.000 ljudi, ali pozeba v Beli krajini leta 1913. Ob vseh navedenih dejstvih ni bilo presenetljivo, da se je vedno več ljudi odločilo iti "s trebihom za kruhom". Mnoge je pot privedla tudi v Pueblo.

Tabela 6: Umrli člani župnije Marija Pomagaj v Pueblu v obdobju 1894–1998 glede na deželo/regijo rojstva na slovenskem etničnem ozemlju

Dežela / Regija rojstva	Število						Skupaj
	do 1914	1914– 1918	1919– 1929	1930– 1940	1941– 1945	po 1945	
ŠTAJERSKA	1	1	1	3	–	2	9
KRANJSKA	148	86	93	112	61	71	571
Gorenjska	3	4	4	4	1	2	18
Ljubljana z okolico	7	2	5	4	3	14	35
Dolenjska	99	54	57	76	42	43	371
Bela krajina	25	18	21	23	10	6	103
Notranjska	14	8	6	5	5	6	44
GORIŠKA	2	–	–	1	–	–	3
ISTRA	1	–	–	1	–	–	2
SLOVENIJA – Kraj neznan	25	4	7	2	2	70	110
Skupaj	177	91	102	119	63	143	695

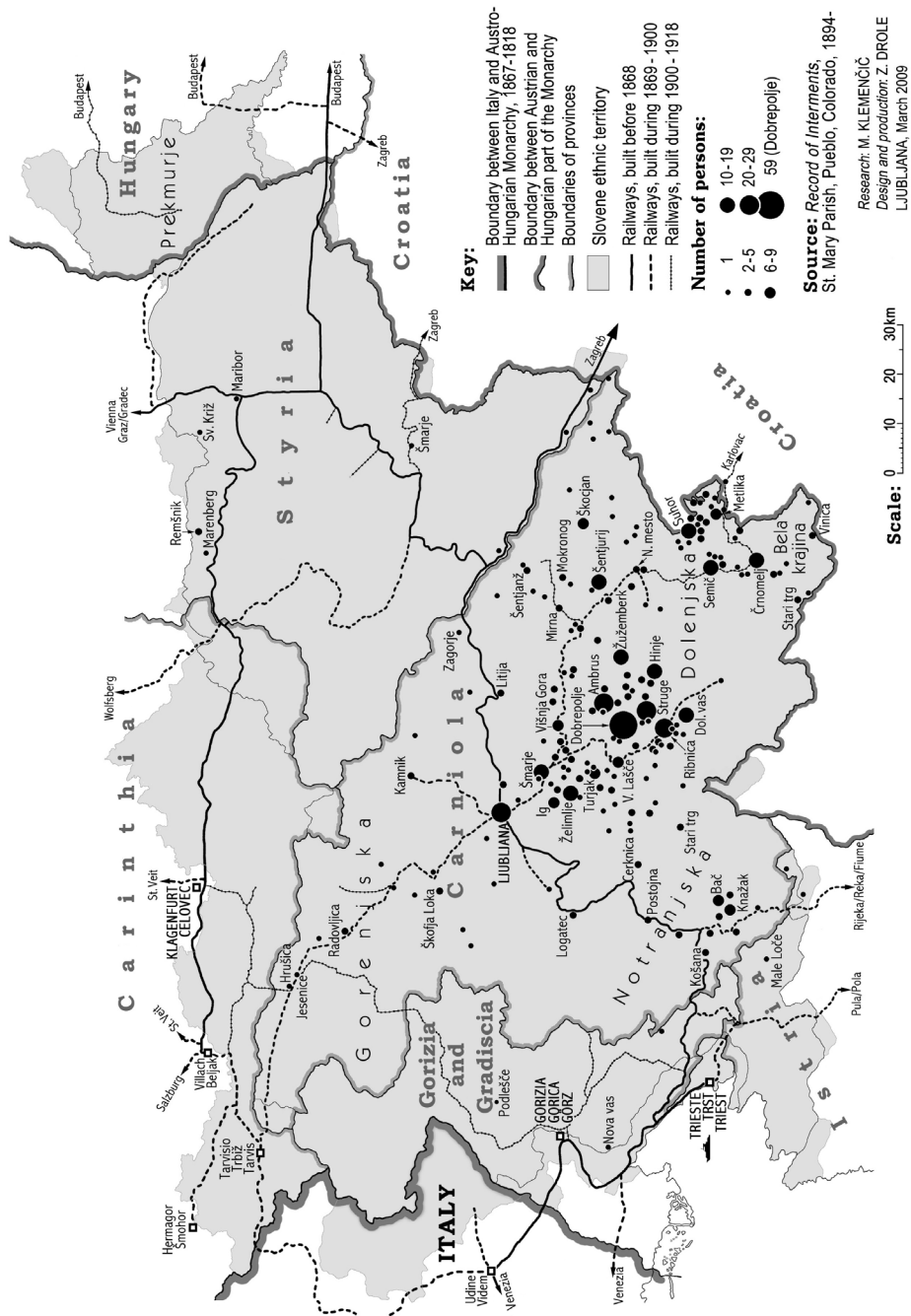
Vir: Record of Interments, St. Mary Parish, Pueblo, Colorado, 1894–. Published with the Approbation of His Eminence Cardinal Gibbons. Pueblo: St. Mary Parish, 1894–.

S priseljevanjem vedno večjega števila novih slovenskih priseljencev se je slovenska skupnost v Pueblu utrjevala in se sčasoma tudi povsem ustalila. Pri tem so pomembno vlogo igrale tudi slovenske priseljenke. Čeprav so jih leta 1910 v Pueblu našli za več kot tretjino manj kot moških (razmerje moški : ženske 1,44 : 1), so igrale pri ustalitvi slovenske skupnosti pomembno vlogo.

Nekaj Slovencev se je naselilo tudi zunaj Puebla. O njih je v že omenjenem pismu Trunku pater Ciril Zupan zapisal: "... blizu 20 jih je, ki so kupili kmetije okrog mesta in dobro uspevajo. Zemljo umetno namakajo in obrodijo bolj nego po drugih državah. Kalna voda iz hribov in gora prinaša dosti nove prsti, ki vse dobro pognoji ..." (Trunk 1912: 472). V glavnem je šlo za delavce na velikih rančih, nekaj pa je bilo tudi Slovencev, ki so imeli lasten ranč. Zanimivo je, da so se slovenski priseljenci, ki so naselili zunaj Puebla, precej pogosteje odločali za mešane zakone (npr. z Danci), medtem ko so bili mešani zakoni v mestu do druge svetovne vojne bolj izjema kot pravilo.

Kot je bilo že omenjeno, so se Slovenci v Pueblu naselili v glavnem v jugozahodnem delu mesta oziroma v drugem in tretjem precinctu v šesti 'mestni četrti' (*ward*). Nekaj jih je živelo še v sedmi in osmi mestni četrti. Šlo je za območja južno od reke Arkansas, kamor se je na splošno selilo največ novih priseljencev. Severni del mesta je bil naseljen v glavnem z "Američani" ter priseljenci iz "Anglije" in "Nemčije", le v vzhodnem Pueblu (v drugi mestni četrti) je bilo nekaj več "Italijanov".

Zemljevid 1: Kraji rojstev na slovenskem etničnem ozemlju rojenih članov župnije Marija Pomagaj v Pueblu, ki so umrli v obdobju 1894–1998

Največjo koncentracijo prebivalstva s slovenskim maternim jezikom je bilo leta 1910 mogoče zaslediti v drugem precinctu v šesti mestni četrti, ki je vključeval slovensko naselbino na Bessemerju, tako imenovani "Bojontown". Po podatkih popisa je leta 1910 tod živel 1.260 oseb s slovenskim in 15 oseb s kranjskim maternim jezikom, ki so sestavljali slabo polovico vsega prebivalstva precincta. V tem precinctu je živel še večje število Italijanov, drugi pa so bili v glavnem priseljenci z Balkana ali pa iz Avstro-Ogrske.

Tabela 7: Prebivalstvo po maternem jeziku in državi rojstva v "Precinctu 2" v šesti mestni četrti v mestu Pueblo leta 1910

Materni jezik	Država rojstva	G1	G2	G1+G2		Skupaj	
				Število	%	Število	%
DALMATINSKI	Avstrija	67	5	72	2,72	72	2,72
GRŠKI	Turčija	30	-	30	1,13	30	1,13
HRVAŠKI	Avstrija	102	30	132	4,98	132	4,98
ITALIJANSKI	Brazilijska	1	-	1	0,04	775	29,25
	Italija	478	296	774	29,21		
KRANJSKI	Avstrija	5	10	15	0,57	15	0,57
NEMŠKI	Avstrija	7	7	14	0,53	30	1,13
	Nemčija	6	10	16	0,60		
SLOVENSKI	Avstrija	703	533	1.236	46,64	1.260	47,55
	Ogrska	6	18	24	0,91		
SRBSKI	Avstrija	85	10	95	3,58	127	4,79
	Ogrska	20	2	22	0,83		
	Srbija	10	-	10	0,38		
ŠPANSKI	Španija	45	2	47	1,77	47	1,77
DRUGI	----	43	30	83	3,13	83	3,13
Priseljenci - Skupaj		1.608	963	2.571	97,02		
"AMERIŠKI" ZDA				79	2,98		
Neznano				-	-		
Skupaj				2.650	100,0		

Opomba: G-1 = prva generacija (priseljenci); G-2 = druga generacija (potomci priseljencev).

Vir: 13th Census 1910 - Colorado.

Podobne ugotovitve veljajo tudi za tretji precinct v šesti mestni četrti, ki je obsegal tudi območje slovenske naselbine na Grovu. Razlika je bila le v tem, da je znašal delež prebivalstva s slovenskim maternim jezikom le dobro četrtino in da je bilo precej več priseljencev z območja Avstro-Ogrske in Balkana, višji pa je tudi delež "Američanov". Seveda pa gre pri teh "Američanih" verjetno za tretjo/četrtro generacijo priseljencev, za katero popis iz leta 1910 ne podaja več države rojstva, prav tako pa so te osebe za svoj materni jezik navedle "angleščino". Kljub vsemu pa je na podlagi priimkov mogoče potrditi navedeno tezo.

Tabela 8: Prebivalstvo po maternem jeziku in državi rojstva v "Precinctu 3" v šesti mestni četrti (leta 1910)

Materni jezik	Država rojstva	G1	G2	G1+G2		Skupaj	
				Število	%	Število	%
ANGLEŠKI	Anglija	15	23	38	1,05	49	1,36
	Kanada	4	7	11	0,31		
AVSTRIJSKI *	Avstrija	16	10	26	0,72	26	0,72
GRŠKI	Grčija	73	—	73	2,03	73	2,03
HRVAŠKI	Avstrija	22	19	41	1,14	63	1,75
	Ogrska	15	7	22	0,61		
IRSKI	Irska	32	62	94	2,61	94	2,61
ITALIJANSKI	Italija	91	56	147	4,08	148	4,11
	Švica	1	—	1	0,03		
KRANJSKI	Avstrija	2	5	7	0,19	7	0,19
NEMŠKI	Avstrija	14	18	32	0,89	202	5,61
	Nemčija	26	54	80	2,22		
	Rusija	55	35	90	2,50		
POLJSKI	Avstrija	18	7	25	0,70	68	1,89
	Nemčija	3	5	8	0,22		
	Rusija	21	14	35	0,97		
SLOVAŠKI	Avstrija	327	333	660	18,32	707	19,62
	Ogrska	24	23	47	1,30		
SLOVENSKI	Avstrija	466	422	888	24,65	888	24,65
ŠPANSKI	Mehika	35	39	74	2,05	78	2,16
	Španija	4	—	4	0,11		
DRUGI	----	93	56	149	4,13	149	4,13
Priseljenci – Skupaj		1.357	1.195	2.552	70,83		
"AMERIŠKI" ZDA				1.038	28,81		
Neznano				13	0,36		
Skupaj				3.603	100,0		

Opomba: *Pri podrobnejšem pregledu rezultatov popisa prebivalstva se je izkazalo, da je 12 priseljencev iz Avstrije in 10 njihovih potomcev (skupaj 22 oseb), ki so za svoj materni jezik navedli avstrijski jezik, Slovencev.

G-1 = prva generacija (priseljenci); G-2 = druga generacija (potomci priseljencev).

Vir: 13th Census 1910 – Colorado.

V drugih "precinctih" v sedmi in osmi mestni četrti so Slovenci predstavljali le manjši delež prebivalstva. Šlo je za mlajši mestni četrti, kamor so tedaj prihajali novi priseljenci z vsega sveta, zato sta imeli podobno raznoliko strukturo prebivalstva glede na materni jezik.

Tudi v Pueblu so se Slovenci – podobno kot v mnogih ameriških mestih – naselili na robu mesta (jugovzhodno od središča mesta), kjer so bila še na razpolago zemljišča za gradnjo hiš. Mnogi so se ob priselitvi najprej naselili v tako imenovanih *boardinghouses*, ki so jih vodili slovenski cerkveni dostojanstveniki, Frančišek Borgia Sedej (goriški nadškof), Anton Bonaventura Jeglič (ljubljski škof), Anton Mahnič (škof iz Krka), Andreas Karlin (tržaško-koprski škof) in Trifone Pederzoli (poreško-puljski škof) v Pastirskem pismu vernikom označili kot

... zlo za naseljence ... [oziroma] skupno stanovanje, ... hiša, kjer ima en mož s svojo ženo več moških na stanovanju in hrani. Gospodar hoče, da

tudi njegova žena kaj zasluži. Zato vzame mož večje stanovanje in kakih 10 do 15 fantov in mož na *board*, katerim preskrbuje žena hrano in perilo proti primerni odškodnini. To skupno stanovanje je v naravnem oziru zelo nevarno, posebno oženjenih. Koliko prokletstva in celo pobojev so rodili ti *boarding-housi*, se ne da popisati ...⁹

Nekaj *boardinghousov* z 20, 30 in več *boarderji* je v Pueblu delovalo tudi leta 1910. Največji so bili na južnem delu Avenije Santa Fe. Ko so se slovenski priseljenci stalno zaposlili in se poročili, so kupili stanovanje, če so uspeli privarčevati dovolj denarja, pa hišo. Tako je na primer leta 1910 živela v lastniških stanovanjih v "slovenski naselbini" v Pueblu nekaj več kot tretjina vseh družin.

STAROSTNA, SPOLNA IN ZAPOSLOTVENA STRUKTURA SLOVENSКИH PRISELJENCEV

Starostna in spolna struktura prebivalstva s slovenskim maternim jezikom v Pueblu je imela leta 1910 vse značilnosti priseljske skupnosti. Večina priseljenec je bila starih med 20 in 45 let, delež starejšega prebivalstva pa je bil zelo nizek. Najštevilčnejše so bile starostne skupine do 10. leta starosti, saj je prav veliko število otrok ena od glavnih značilnosti priseljenega prebivalstva v novih naselbinah. Večje število prebivalstva je bilo mogoče zaslediti tudi v moških starostnih skupinah med 20. in 40. letom starosti.

Tabela 9: Slovensko prebivalstvo po spolu in starosti v mestu Pueblo ob popisu prebivalstva iz leta 1910

Moški				Starostne kategorije	Ženske			
Skupaj	Drugi	G2	G1		G1	G2	Drugi	Skupaj
4			4	Neznano				0
24			24	56 in več	5			5
21	1		20	51-55	7			7
49			49	46-50	13	1		14
78	2		76	41-45	33	1		34
132		1	131	36-40	55	1		56
157		4	153	31-35	53	3		56
233	2	10	221	26-30	112	5	1	118
190	2	12	176	21-25	89	8	1	98
120		36	84	16-20	53	33		86
61		55	6	11-15	7	75		82
120		116	4	6-10	3	156		159
325		321	4	0-5	2	312		314
1.514	7	555	952	SKUPAJ	432	595	2	1.029

Opomba: G-1 = prva generacija (priseljenci); G-2 = druga generacija (potomci priseljenecv);
Drugi = družinski člani drugih narodnosti.

Vir: 13th Census 1910 - Colorado.

9 Frančišek Borgia Sedej, Anton Bonaventura Jeglič, Anton Mahnič, Andreas Karlin, Trifone Pederzoli (1914) "Pastirsko pismo: prečastiti duhovščini in vernikom ilirske cerkvene pokrajine pozdrav in blagoslov v Gospodu." *Ave Maria* 6(3): 69-70.

Popis prebivalcev za leto 1910 podaja tudi podatke o zaposlitveni strukturi prebivalcev. Na razpolago so podatki o poklicu, ki ga je opravljal zaposleni oziroma tudi opis njegovega delovnega mesta, kot na primer vrsta obrata v industriji ali drugih dejavnostih oziroma vrsta podjetja. Na razpolago so tudi podatki, ali je bila oseba na dan popisa (15. aprila 1910) zaposlena ali trenutno nezaposlena in koliko tednov v prejšnjem letu (1909) je bila brez zaposlitve. Čeprav so ti podatki, žal, precej nepopolni, pa je kljub temu mogoče ugotoviti, da je bila na dan popisa leta 1910 zaposlena velika večina slovenskih moških – več kot 90 odstotkov vseh moških, starejših od 15 let. Na drugi strani pa je bil delež zaposlenih žensk zelo nizek. Zaposlene so bile v glavnem le mlajše samske ženske ali pa vdove, ki so morale preživeti sebe oziroma svojo družino. Seveda pa je treba omenjene podatke, podobno kot vse druge, jemati s precej rezerve, saj gre za ljudsko štetje z začetka stoletja, za katerega ni znana vrednost statistične napake.

Večina zaposlenih slovenskih moških je bila delavcev v jeklarnah ali topilnicah, nekaj pa jih je bilo zaposlenih še na železnici, v bližnjih rudnikih in tovarni žice. Bilo je tudi nekaj podjetnikov (tako imenovanih "samozaposlenih"), v glavnem gostincev ali trgovcev, ki so zaposlovali po nekaj delavcev različnih živilskih ali gostinskih poklicev (13th U.S. Census of Population 1910; Zupančič 2008: 72–76).

Popis prebivalcev za leto 1910 podaja tudi nekatere podatke o izobrazbeni strukturi, kot na primer, ali znajo osebe brati in pisati ter ali otroci obiskujejo osnovno šolo. Žal so tudi ti podatki nepopolni, tako da kakšna natančnejša analiza ni mogoča. Ugotoviti je mogoče le, da je večina prebivalstva prve generacije z izjemo nekaterih najstarejših znala tako brati kot pisati. To se ujema s podatki o pismenosti na slovenskem etničnem ozemlju v tem času. Pismeni so bili tudi vsi pripadniki druge generacije, ki so bili starejši od osem let. Večina otrok je tudi obiskovala osnovno šolo. Vendar pa je ob analizi omenjenih podatkov treba znova opozoriti, da so ti podatki precej nezanesljivi, še zlasti, ker pri več kot polovici popisanih rubrike o pismenosti ter o obiskovanju šole niso bile izpolnjene.

RAZVOJ SLOVENSKE IZSELJENSKE SKUPNOSTI PO LETU 1910

Kljub razvejani ugodni starostni strukturi (v prvih treh desetletjih 20. stoletja je bilo precej več otrok in mladine kot oseb, starejših od 60 let) se razvojni trend slovenske izseljenske skupnosti v poznejših obdobjih iz različnih razlogov ni nadaljeval. Najbolj so na razvoj slovenske izseljenske skupnosti vplivale katastrofalne poplave leta 1921, v katerih je umrlo 165 ljudi, deroča voda pa je popolnoma uničila več kot 300 hiš, od tega 150 domov slovenskih družin (Zaitz 1934: 138; Flood Extra 1921). Po poplavah so mnogi Slovenci morali zapustiti Grove. Glavni vzrok za izselitev je bila prestavitev struge reke Arkansas, s čemer so nameravali mesto zavarovati pred novimi katastrofalnimi poplavami. Strugo so premaknili

proti jugu, pod Bessemer, tako da je Grove ločila od slovenske naselbine na Bessemerju. Ker je bilo ob regulacijskih posegih treba prestaviti tudi železniško progo, je Grove zelo spremenil svojo podobo. Predvsem pa se je zelo zmanjšala slovenska naselbina. Največ Slovencev se je preselilo na višje ležeči Bessemer in v tedanje predmestje Minnequa Heights.

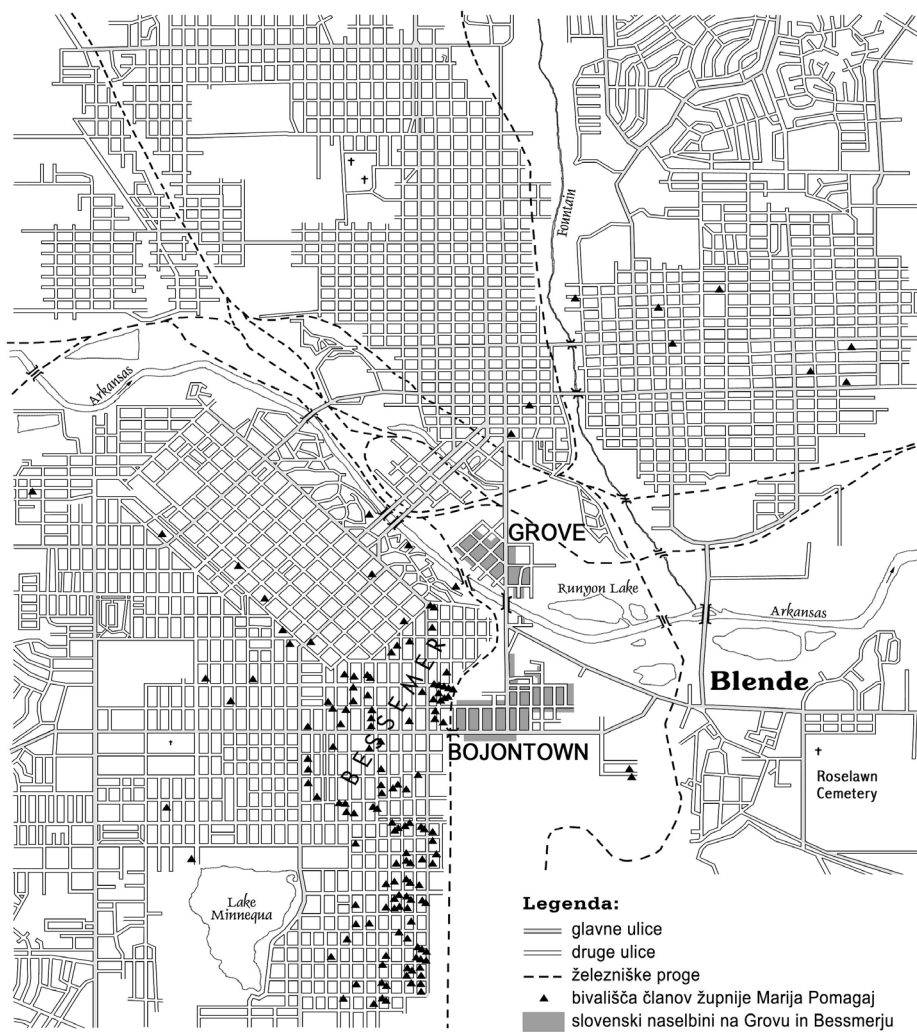
Poleg poplav je na izseljevanje Slovencev iz njihovih naselbin na Grovu in Bessemerju vplivalo tudi odraščanje potomcev slovenskih priseljencev. Ker je večina slovenskih družin imela tudi do deset otrok, vsi niso mogli živeti v (večinoma) skromnih bivališčih skupaj s starši. Zato so si morali po poroki priskrbeti svoje bivališče. Ker pa jih v obeh "slovenskih" naselbinah ni bilo dovolj, so se začeli postopoma seliti po vsem mestu. Natančnih podatkov o poteku selitev ni na voljo. Je pa mogoče omenjenemu procesu vsaj v grobih obrisih slediti s pomočjo letnih poročil slovensko-hrvaške župnije Marija Pomagaj, v kateri so objavljeni naslovi bivališč župljanov, vendar le za obdobje 1929–1951. Prav tako pa je treba opozoriti, da je ta proces mogoče zasledovati le pri slabi polovici Slovencev, saj vsi niso bili člani župnije, pa tudi med njimi je bila približna tretjina pripadnikov drugih narodnosti (v glavnem Hrvatov in drugih priseljencev z območja nekdanje Avstro-Ogrske).

Iz omenjenih župnijskih letnih poročil je razvidno, da so se že do leta 1929 mnogi Slovenci razselili po različnih mestnih predelih. Do konca 20. let 20. stoletja se jih je večina naselila v jugovzhodnem delu mesta, v tedanjem predmestju Minnequa Heights med avenijama Abriendo in Lake. Nekaj se jih je naselilo tudi v vzhodnem Pueblu, vzhodno od reke Fountaine. Niso pa se naseljevali v najstarejšem delu mesta, ki leži severno od reke Arkansas in zahodno od reke Fountaine. Ta del mesta je bil poseljen v glavnem z "Američani" in s priseljenci s "starih" območij priseljevanja v Evropi. Posamezniki so se naseljevali tudi na območjih vzhodno od mesta v smeri proti Avondalu.

Do konca 40. let 20. stoletja so se člani slovenske župnije še naprej naseljevali v južnem delu mesta. Precej se jih je v obdobju med letoma 1929 in 1939 naselilo na območju med avenijama Lake in Prairie, to je na območju, kjer so rasla nova stanovanjska naselja. Tako je ob koncu 30. let 20. stoletja v tradicionalnih slovenskih naselbinah na Grovu in v Bessemerju živela že manj kot polovica vseh članov slovenske župnije Marija Pomagaj. Okrog 50 družin pa je živelo na območjih zunaj mesta, zlasti v smeri proti Avondalu. Takšno stanje se je obdržalo vse do prve polovice 50. let 20. stoletja.

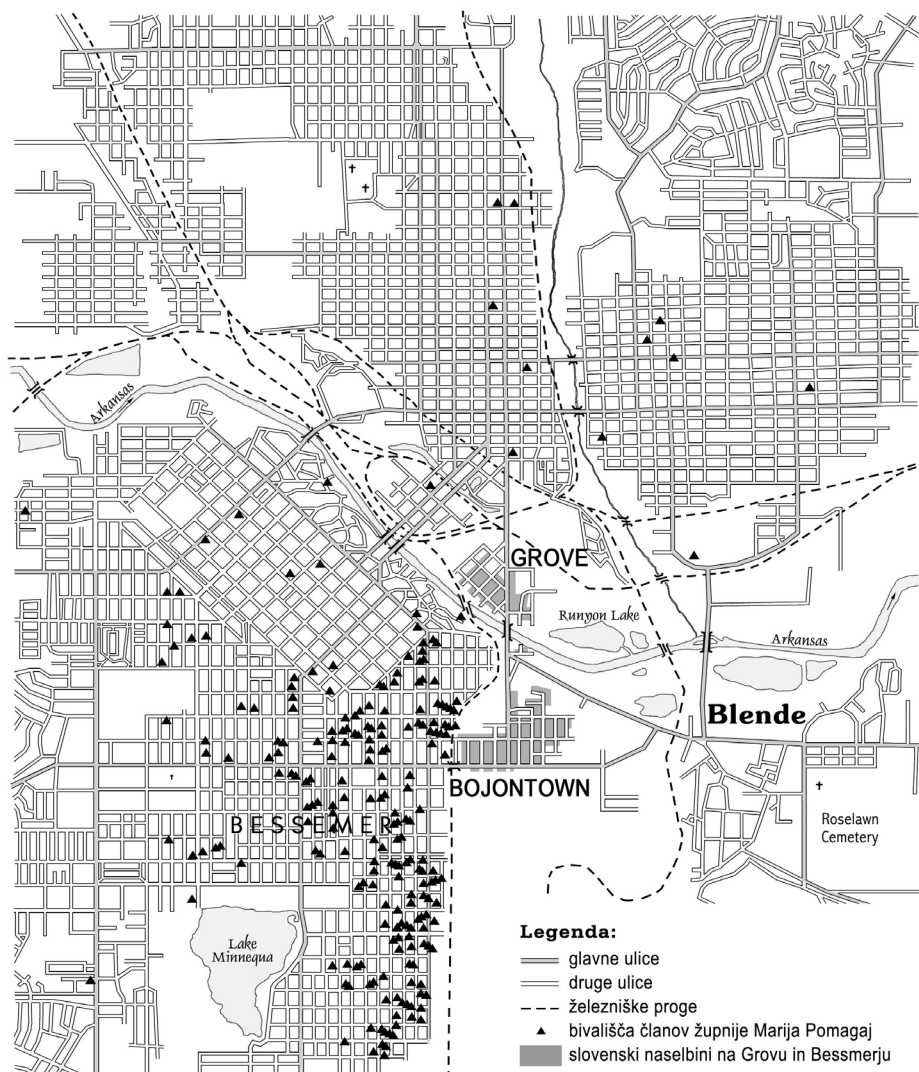
Na praznjenje slovenskih naselbin v Grovu in Bessemerju in na izseljevanje Slovencev iz Puebla je precej vplivala tudi gospodarska kriza v 30. letih 20. stoletja, ko so se številni pripadniki slovenske skupnosti v iskanju boljšega zaslužka razselili po vseh ZDA.

Zemljevid 2: Bivališča članov župnije Marija Pomagaj v Pueblu leta 1929

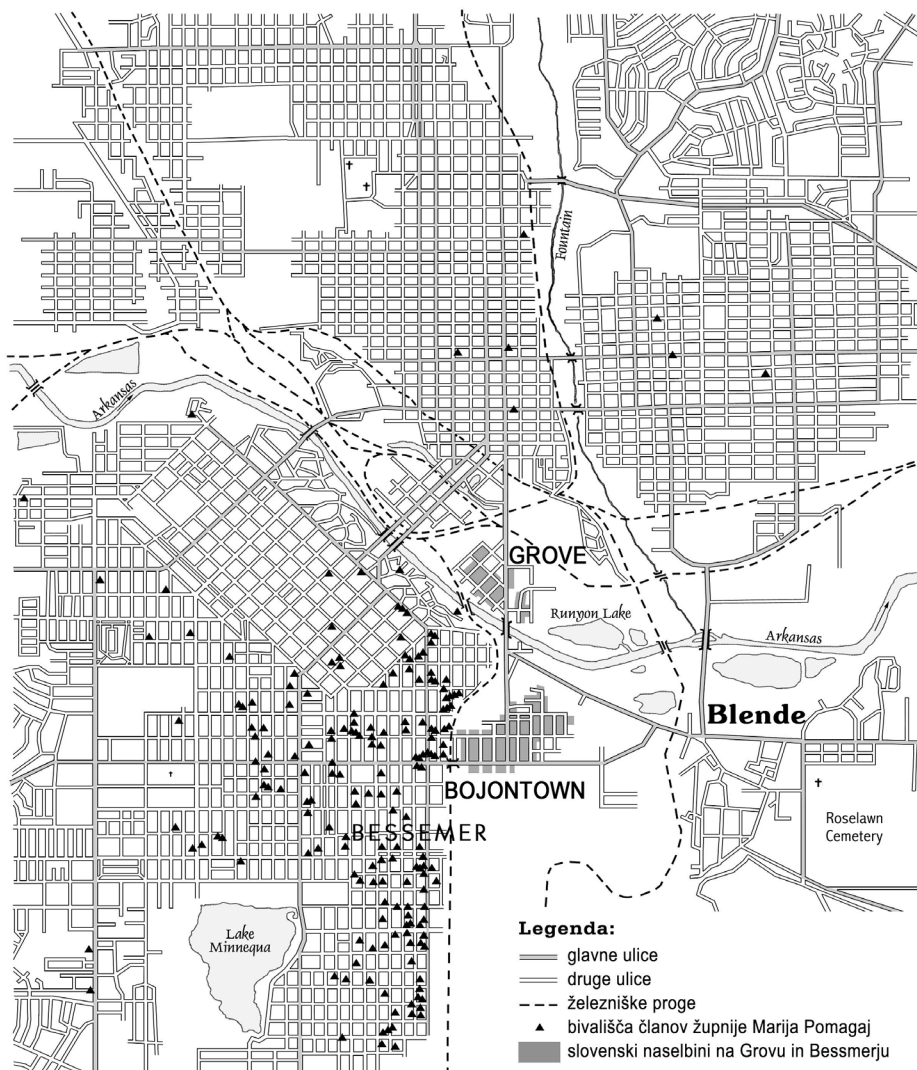
Vsebinski: M. KLEMENČIČ
 Risal: Z. DROLE
 LJUBLJANA, april 2009

Zemljevid 3: Bivališča članov župnije Marija Pomagaj v Pueblu leta 1939

Vsebina: M. KLEMENČIČ
Risal: Z. DROLE
LJUBLJANA, april 2009

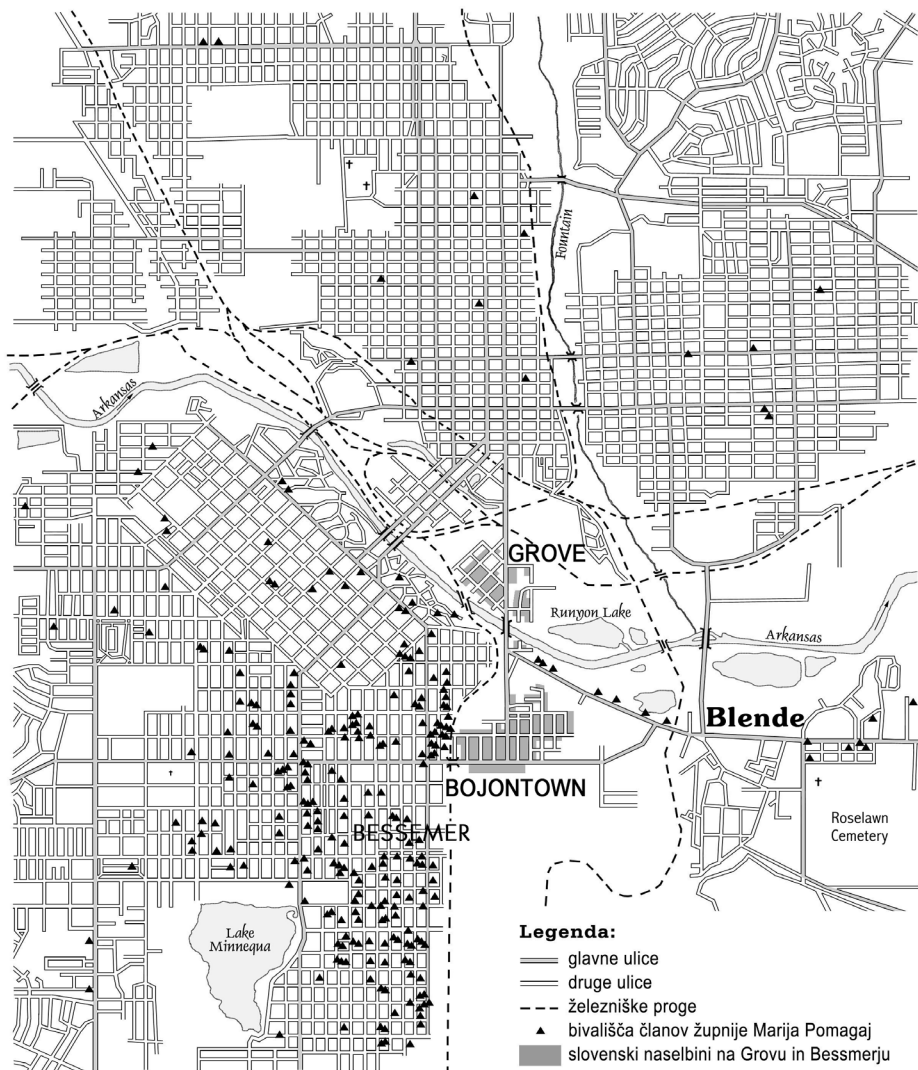
Zemljevid 4: Bivališča članov župnije Marija Pomagaj v Pueblu leta 1945

Vsebinska: M. KLEMENČIČ
 Risal: Z. DROLE
 LJUBLJANA, april 2009

Kar nekaj Slovencev se je moralo iz obeh naselbin izseliti tudi sredi 50. let 20. stoletja ob izgradnji avtoceste skozi Pueblo. Ta je znova najbolj prizadela naselbino Grove, ki jo je presekala na dvoje, manj pa je prizadela naselbino na Bessemerju, kjer je speljana povsem ob zahodnem robu naselbine. To je značilno

Zemljevid 5: Bivališča članov župnije Marija Pomagaj v Pueblu leta 1951

Vsebina: M. KLEMENČIČ
 Risal: Z. DROLE
 LJUBLJANA, april 2009

za skoraj vse avtoceste, v kolikor so bile zgrajene skozi mesta, v katerih so bile slovenske naselbine (Cleveland, San Francisco, Rock Springs, itd.).

Kljub omenjenim nevšečnostim, ki so prizadele slovenski naselbini v Pueblu, pa se je slovenska prisotnost v mestu obdržala vse do danes. Na to kažejo slovenski priimki, kot na primer: Adamich, Ahlin, Blatnik, Fabian, Grahek, Kochevar, Krasovec, Mihelich, Pauchek, Perko, Plutt, Pugel, Vidmar, Zupancic, idr. Po podatkih iz telefonskega imenika je bilo mogoče leta 2001 najti slovenske priimke na več kot 950 naslovih v celotnem okraju. Največ jih je živelo na območju med avenijama Abriendo in Lake, kamor so se začeli naseljevati že v 20. letih 20. stoletja po katastrofalnih poplavih. V obeh tradicionalnih slovenskih naselbinah na Grovu in Bessemerju je družin s slovenskimi priimki manj. Seveda pa je treba ob tem navesti, da na naslovih, kjer so nekoč živele družine s slovenskimi priimki, tudi še danes živijo prebivalci slovenskega porekla z angleškimi, nemškimi ali italijanskimi priimki. Vzrok za to so številni mešani zakoni, ki so bili pogosti že v drugi generaciji, še bolj pa v naslednjih. Sicer pa so prebivalci slovenskega porekla živeli po vsem mestu, pa tudi v primestnih in zunajmestnih naseljih (Avondale, Rye, Colorado City, West Pueblo, itd.).¹⁰

SKLEP

Čeprav precej prebivalcev slovenskega porekla še vedno živi na območju nekdanje "slovenske naselbine", pa so ti danes raztreseni po celotnem okraju Pueblo. Mnogi so tako tudi po več deset kilometrov oddaljeni od obeh tradicionalnih slovenskih naselbin. Zato v komuniciranju z drugimi Slovenci, predvsem pa z društvi in drugimi slovenskimi organizacijami uporabljajo nove tehnologije. Pri tem igra pomembno vlogo zlasti svetovni splet, preko katerega slovenska društva in druge organizacije obveščajo svoje člane o aktivnostih. Seveda pa je svetovni splet pomembno informacijsko sredstvo za komunikacijo s sedeži društev v ZDA in v komunikaciji s slovenskimi izseljenskimi skupnostmi drugod po svetu pa tudi s staro domovino.

Slovenska izseljenska skupnost v Pueblu je v svojem več kot stoletnem obstoju pustila mestu neizbrisen pečat. Kot pomemben člen v pestri nacionalni strukturi prebivalstva je v preteklosti veliko pripomogla k napredku mesta. Na to kaže dejstvo, da so bili Slovenci večkrat izvoljeni za člane mestnega sveta. Že v dvajsetih letih 20. stoletja so bili v mestni svet izvoljeni Matt Meyer (pravi priimek Majerle), George Thomas (pravo ime: Jurij Železnikar) in Matt Jerman (Zaitz 1934: 144).

10 (2001) *The Pueblo Qwest Dex White & Yellow Pages*. Englewood, Co: Qwest Dex.

Med Američani slovenskega porekla iz Puebla je v politiki največ dosegel Raymond (Ray) Peter Kogovsek (1941–). Po študiju na univerzi v Denverju (leta 1965) je najprej v letih 1964–1973 služboval kot uradnik na okrajnem uradu (Clerk's Office, Pueblo County), nato pa je bil izvoljen za poslanca v Predstavniški dom zvezne države Kolorado (Colorado House of Representatives), kjer je deloval v letih 1968–1974, nato pa bil v letih 1974–78 senator v Senatu zvezne države Kolorado. Leta 1978 je bil na listi Demokratske stranke izvoljen v Predstavniški dom ameriškega Kongresa (U.S. House of Representatives), kjer je služboval od januarja 1979 do januarja 1985. Kogovsek, ki živi v Pueblu in se ukvarja z lobiranjem, je častni konzul Republike Slovenije in se kot tak zavzema za stike in prijateljske odnose Kolorada s Slovenijo.

Kljub postopnemu nazadovanju števila pripadnikov slovenske skupnosti zaradi izseljevanja in asimilacije Slovenci tudi v 21. stoletju prispevajo k ohranjanju tradicij slovenstva v Pueblu in k prepoznavni identiteti tega za slovenske priseljence pomembnega središča na ameriškem zahodu.

Sledovi slovenske skupnosti v Pueblu pa tudi v številnih drugih mestih na ameriškem zahodu so vidni tudi na pokopališčih, kjer na prisotnost slovenskih izseljencev in njihovih potomcev spominja vrsta nagrobnih spomenikov. Nekateri predstavljajo pomembno kulturno dediščino, saj je na mnogih mogoče poleg priimkov umrlih najti še napise v slovenskem jeziku, ki so in še danes jasno sporočajo, kateri narodni skupnosti je pripadal pokojni (Zupančič 2006/a: 101–108; Zupančič 2006/b: 310–317).

VIRI IN LITERATURA:

- (1913) 13th *U.S. Census of Population 1910, Volume 2, Chapter 10: Mother Tongue of the Foreign White Stock*. Washington, D.C.: U. S. Government Printing Office, 960–1052.
- Adamic, Louis (1926) "The Bohunks." *American Mercury* 5(7) – citirano po Vatroslav Grill (1979) *Med dvema svetovoma*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 546–560.
- Anderson, Margo J. (1988) *The American Census: A Social History*. New Haven, CT in London: Yale University Press.
- (1921) "Flood Extra." *The Pueblo Chieftain* – posebna izdaja, 4. junij 1921.
- Fry, Eleanor (2000) *Smelters of Pueblo*. Pueblo: Pueblo Historical Society.
- Gnidica, Daniel, Bernice Krasovec in Emalinda Vigil (1989) "Saint Mary's Church History 1895–1985." *The Pueblo Lore* 14(1), 2–11.
- Holt, Stull W. (1929) *The Bureau of the Census: Its History, Activities and Organization*. Washington, D.C.: Brookings Institution.
- (1924) *Jubilejna Spominska knjiga izdana povodom tridesetletnice Kranjsko-Slovenske-Katoliške Jednote*. Cleveland: Ameriška Domovina.
- Klemenčič Matjaž (1987) *Ameriški Slovenci in NOB v Jugoslaviji – naseljevanje, zemljepisna razprostranjenost in odnos ameriških Slovencev do stare domovine od sredine 19. stoletja do konca druge svetovne vojne*. Maribor: Založba Obzorja.
- Noel, Thomas J., Paul F. Mahoney in Richard E. Stevens (1993) *Historical Atlas of Colorado*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Olson, James S., ur. (1994) *The Ethnic Dimension in American History*. New York: St. Martin's Press.
- Pechnik, Frank (1959) "Iz življenja Slovencev v Pueblu, Colorado." V *Slovenski izseljenski koledar 1959*. Ljubljana: Slovenska izseljenska matica: 196–204.
- Portes, A. in R. G. Rumbaut (1991) *Immigrant America: A Portrait*. Los Angeles: University of California Press.
- Velikonja, Jože (1991) "Slovenski tisk v Koloradu." *Znanstvena revija – Humanistika* 3(2): 445–452.
- West Dodds, Joanne (1994) *They All Came to Pueblo: A Social History*. Virginia Beach: The Donning Company: 43.

Zaitz, Frank (1934) "Obiski v Coloradu." *Ameriški družinski koledar* 20: 134–169.

Trunk, Jurij (1912) *Amerika in Amerikanci*. Celovec: samozaložba.

Zupančič, Jernej (2006/a) "Dolenjski sledovi na robu ameriške prerije: Slovenci v Pueblu, Kolorado." *Rast* 17(1): 101–108.

Zupančič, Jernej (2006/b) "Pokopališča kot kulturna dediščina." *Rast* 17(3–4): 310–317.

Zupančič, Jernej (2008) "K socialni strukturi slovenske naselbine v Pueblu, Kolorado." *Rast* 19(1): 67–76.

